

1810KM Europas delar: Centraleuropa
Manus

00:12

Titelskylt

Europas delar: Centraleuropa

00:23

För omkring 40 000 år sen vandrade de första människorna in i den delen av världen som idag kallas för **Europa**.

00:34

Här bor omkring 10 procent av *hela jordens* befolkning – år 2020 hade Europa ungefär **750 miljoner** invånare.

00:49

I Europa finns **47 länder**, om vi räknar med de länder som bara ligger *delvis* i Europa – som Ryssland och Turkiet till exempel.

01:01 tajming

Europa kan delas upp i fem **delar**, fem **regioner**: Västra Europa, Centraleuropa eller Mellaneuropa, Norra Europa, Östra Europa och Södra Europa.

01:19

Länderna i de olika regionerna har flera *likheter* med varandra. Som klimat... ekonomi... och historia.

01:31

Vi ska nu titta närmare på **Centraleuropa**.

01:36

Exakt vilka länder som hör till *Centraleuropa*, eller *Mellaneuropa* som det ibland kallas, kan tolkas lite *olika*.

01:46

Men i den **här** filmen räknar vi åtta länder som geografiskt tillhör Centraleuropa:
Tyskland, Polen, Tjeckien, Slovakien, Schweiz, Österrike, Ungern och det pyttelilla landet Liechtenstein.

02:14

Kapitelskytt

Natur och klimat

02:19

I Centraleuropa finns både platta slätter...
och höga berg.

02:26

Norra Centraleuropa, som har kust mot Östersjön, är
ganska platt. Slätt-landskapet passar bra för åkrar och
betesmarker.

02:39

Nästan halva Ungern består också av slättland, som
heter **Alföld** på ungerska, men kallas för **pustan**.
Här finns inga kullar eller berg i sikte.

02:54

Längst ner i södra Centraleuropa ligger bergskedjan
Alperna, där finns det riktigt höga berg och spetsiga
bergstoppar.

03:06

Mot sydost finns bergskedjan **Karpaterna**, det är som
en *fortsättning* av Alperna.

03:17

Uppe i de höga bergen smälter snö och is och det bildas
bäckar – som blir till större åar, och till sist floder.

03:29

Floderna är viktiga vattenvägar för länder i
Centraleuropa som *inte* har kust mot havet.

03:37

När det blir vår och väldigt mycket snö och is smälter
uppe i bergen, eller om det *regnar* väldigt kraftigt, kan
floderna lätt *svämma över*. Då måste folk lämna sina
hem tills vattnet har sjunkit undan.

1810KM Europas delar: Centraleuropa

Manus

03:57

Donau är den längsta floden i Centraleuropa, 2 860 kilometer lång. Den börjar i Tyskland och rinner genom *många* länder och stora städer. Till sist mynnar den ut i **Svarta havet**.

04:18

Klimatet i större delen av Centraleuropa är som en blandning av *kustklimat* och *inlandsklimat*. Det betyder ungefär att det, i *större* delen av Centraleuropa, **inte** är några extrema skillnader i klimatet. Det blir inte extremt kalla vintrar, och inte *väldigt* varma somrar.

04:45

Uppe i norra Centraleuropa påverkas klimatet av havet, medan klimatet i *söder* påverkas av de *höga bergen*.

04:56

Uppe på de riktigt höga bergstopparna kan det ligga snö och is **året om!**

05:05

Kapitelskytt:

Historia, befolkning och resurser

05:09

Länderna i Centraleuropa har haft en *omvälvande* historia. Under och efter de två världskrigen under 1900-talet, ritades gränser om, och länder i regionen blev ihopslagna, erövrade, uppdelade eller befriade.

05:31

Efter andra världskrigets slut 1945, ritades många landgränser i Europa om.

05:40

Ryssland ville ha allt som låg öster om Berlin. Så Tyskland delades i två delar: **Västtyskland** och **Östtyskland**.

1810KM Europas delar: Centraleuropa

Manus

05:53

Polen, dåvarande Tjeckoslovakien, och Ungern blev då en del av ryssarnas kommunistiska stat – som på den tiden hette **Sovjetunionen**.

06:05

När Sovjetunionen föll i början av 1990-talet, så blev äntligen länderna fria!

06:16

Schweiz är ett land i Centraleuropa som har klarat sig undan krig, för de bestämde för mer än 200 år sen att landet för alltid skulle vara **neutralt**.

De skulle inte blanda sig i några krig – och inte anfälla något annat land.

06:38

Centraleuropa har idag många invånare och många stora städer.

06:44

De platta slättområdena passar väldigt bra för åkrar och betesmarker, så där är det många som arbetar med jordbruk.

06:56

Uppe i de *bergigare* områdena finns inte plats för större odlingar, men **turismen** är omfattande – det är många som reser till t.ex. Österrike och Schweiz för att uppleva de vackra, bergiga landskapen.

07:16

Och över hela Centraleuropa finns häftiga slott och gamla borgar att besöka!

07:26

I Centraleuropas berg finns **naturresurser** som **järnmalm** och **salt**.

07:33

Många av länderna i Centraleuropa kallas för **industriländer**.

Det produceras *mängder* av olika produkter här, och det är väldigt många som *arbetar* i **industrier**.

07:49

Industrierna behöver *kraft* för att driva alla maskiner – och i berggrunden, under markytan, finns det gott om **kol** i delar av Centraleuropa.

08:01

Men när kol bränns släpps det ut farliga ämnen och det är *inte bra* för miljön. Så nuförtiden är det många som *moderniserar* sina fabriker för att *minska* de farliga utsläppen.

08:21

Kapitelskyllt

Länderna i Centraleuropa

08:25

Nu ska vi titta närmare på *länderna* i Centraleuropa.

08:30

Vi börjar med lite snabbfakta om **Tyskland!**

08:35

Tyskland är ett väldigt *tätbefolkat* land. Det säger man när invånarna i ett land bor väldigt *nära* varandra.

08:44

I Tyskland bor det ungefär **83 miljoner** människor, och många bor i storstäderna. Till exempel i huvudstaden **Berlin!**

1810KM Europas delar: Centraleuropa

Manus

08:56

Visste du att tyska elever förut *bara* hade **lektioner** på **förmiddagen**? Sen slutade man för dagen, fick gå hem och äta lunch. De tyska eleverna hade då väldigt mycket **läxor** med sig hem. Men allt fler skolor i Tyskland har nu börjat gå över till att undervisa **hela** dagen.

09:20

Vi hoppar nu över till **Polen!**

09:24

I Polen bor ungefär **38 miljoner** människor... och huvudstaden heter **Warszawa**.

09:32

I Polen finns det många jordbruk, man odlar bland annat vete och potatis, men det finns också stora **fruktodlingar**.

09:42

Den högsta Jesus-statyn i världen står i Polen! Om man bara mäter själva statyn och inte sockeln som den står på, så är den **33 meter hög**, tre meter högre än den berömda Jesus-statyn i Rio de Janeiro, Brasilien.

10:08

Nu drar vi vidare till ett av Europas allra rikaste länder: **Schweiz!**

10:15

Schweiz är Europas **bergigaste land** – och här bor det drygt 8 och en halv miljoner invånare. Huvudstaden heter **Bern**.

10:27

Det finns **tre** officiella språk i Schweiz! Tyska, franska, och italienska.

Det finns också ett fjärde språk; **rätoromanska**, som talas av folk uppe i bergen i östra Schweiz, men det är bara *delvis* ett officiellt språk.

10:50

I Schweiz finns 26 **kantoner**

– det är som *egna* små områden, som får bestämma mycket själva.

Bland annat har varje kanton sin *egen* läroplan för skolan!

11:09

Nu ska vi vidare till det lilla landet **Liechtenstein**.

Landet har knappt 39 000 invånare, ungefär lika många som bor i Falun i Dalarna!

11:21

Huvudstaden heter **Vaduz**.

11:26

1719 grundades Liechtenstein. Det var *prins*

Liechtenstein som köpt två markområden – som slogs ihop till ett furstendöme.

11:38

Landet är idag **rikt** och har ett nära samarbete med Schweiz.

11:47

Nu till **Österrike!**

Här bor nästan 9 miljoner människor, och nära hälften av dem bor i eller omkring huvudstaden **Wien**.

1810KM Europas delar: Centraleuropa

Manus

12:01

De flesta talar tyska här, men uttalet är lite *annorlunda* – och vissa ord är typiska för just Österrike.

Därför säger man ibland att man talar **österrikiska**.

12:15

I Österrike får du rösta när du fyllt 16 år!

12:22

Nu kommer vi till **Tjeckien!**

Tjeckien har en befolkning på nästan 11 miljoner och det officiella språket är **tjeckiska**.

12:32

Huvudstaden heter **Prag**, och är en populär stad för turister.

12:38

Förr var Tjeckien och Slovakien *samma land*:

Tjeckoslovakien. Men landet hade en naturlig delning i form av bergskedjan Karpaterna.

På de olika sidorna pratade man inte riktigt samma språk och hade inte samma kultur.

12:57

När de blivit fria från Sovjetunionen fick befolkningen *rösta* och de valde att **dela landet!** Så 1993 blev det två länder; **Tjeckien** och **Slovakien**.

13:16

Vidare till **Slovakien!**

Slovakien har en befolkning på omkring 5 och en halv miljoner invånare.

13:24

Huvudstaden heter **Bratislava**, som floden *Donau* rinner igenom.

13:31

I Slovakien börjar du i skolan när du är sex år gammal. Efter nian börjar nästan alla elever i gymnasiet, och gymnasieutbildningen är ofta **fyra** eller **fem** år lång.

13:48

Vi flyttar oss nu till **Ungern!** I Ungern bor nästan 10 miljoner människor.

13:55

Huvudstaden heter **Budapest**, det är en stad som delas på mitten av floden *Donau*.

14:03

Språket ungerska är väldigt speciellt. Visste du att det ungerska **alfabetet** har 44 tecken? Jämfört med svenskans 29 tecken. Det är för att *kombinationer* av flera tecken räknas som **en bokstav** i det ungerska alfabetet!

14:27

Kapitelskylt

Sammanfattning

14:30

I den här filmen har vi lärt oss om **Centraleuropa**.

14:34

Vi började med att gå igenom klimatet och geografin. Vi lärde oss till exempel att Centraleuropas längsta flod är **Donau**.

14:46

Sen tittade vi närmare på ländernas gemensamma *historia* ...

och fick reda på att **Schweiz** klarat sig undan krig, för att de har varit **neutrala**.

1810KM Europas delar: Centraleuropa

Manus

14:59

Till sist lärde vi oss lite om varje land.

Till exempel att i **Österrike** får du rösta när du fyllt 16 år...

och att **Tjeckien** och **Slovakien** har varit **ett** land:
Tjeckoslovakien.

15:15

Nu vet du lite mer om **Centraleuropa!**